

РЕАЛІЗМ У ТВОРАХ ЖИВОПІСУ ТА МУЗИКИ

Найраніше реалізм утвердився в художній літературі, хоча потім він знайшов яскраве втілення в інших видах мистецтва. Головним для художників-реалістів (*Г. Курбе, О. Дом'є, Д. Констебл, П. Федотов, К. Коро, Е. Мане, І. Рєпін, В. Суриков, І. Крамської, В. Перов, М. Пимоненко* та ін.) стало правдиве відображення дійсності, природи, життя людини й суспільства. Настанова на точність і конкретність відтворення буття сприяла розвитку психологічного живописного портрета, побутових сюжетних композицій, пейзажів і натюрмортів. Митці прагнули не тільки достовірно відобразити сучасне життя, а й розкрити умови та причини подій, здійснити глибокий аналіз середовища. Основними сюжетами у мистецтві реалізму були люди під час роботи, відпочинку, у різних життєвих ситуаціях. Реалістичні полотна вражають глядачів не тільки художньою майстерністю відображення дійсності без прикрас, а й силою авторського співчуття до долі "маленької" людини.

Гюстав Курбе.
Віяльниці.
1855

Е. Мане.
Флейтист.
1866

З ім'ям французького художника *Густава Курбе* (1819-1877) пов'язують народження реалістичного живописного мистецтва. Художник обстоював нові принципи створення "приземленої" реальності, зображуючи сільський пейзаж, людей із народу ("Поранений" (1844), "Сільські панянки" (1851)). Одну зі своїх виставок митець назвав "Павільйон реалізму", підкресливши відмінність нових художніх принципів від усталених - як адемічних. На картині "Майстерня художника" (1855) Г. Курбе зобразив себе за роботою в оточенні людей мистецтва, що втілюють протистояння однодумців і супротивників.

Художник і скульптор *Оноре Дом'є* (1808-1879) набув гучної популярності завдяки творам, що відображали політичні події, суспільне й приватне життя Франції. У шедеврах О. Дом'є органічно поєдналися драматизм і сатира - співчуття до людей праці та гостра критика влади. Найвідомішими творами художника є "Законодавче черевко" (1834), "Свобода друку" (1834), "Пралю" (1861).

О. Дом'є. Опустіть лаштунки,
фарс зіграний. 1834

Д. Констебл. Біла лошиця.
1817

Визнання англійському художнику *Джону Констеблу* (1776-1837) принесли пейзажі, у яких він зобразив життя природи та людей, що живуть і працюють на землі. Картини Джона Констебля випромінюють любов до рідного краю (це переважно район східної Англії - Солсбері), до розміреного життя сільських мешканців ("Собор у Солсбері" (1820), "Біла лошиця" (1817), "Віз для сіна" (1821) та ін.).

Справжніми майстрами реалістичного пейзажу і портрета були французи *Каміль Коро* (1796-1875) і *Едуард Мане* (1832-1883). Цих майстрів об'єднує увага до мінливих змін у природі, рухах та обличчях людей. На портретах К. Коро найчастіше зображені ніжні й сумні жінки: "Жінка у рожевій сукні" (1865), "Дама у блакитному" (1874). Портрети й сюжетні полотна Едуарда Мане вирізняються від інших сміливими експериментами з композицією, кольором, контурами об'єктів зображення. Критики того часу жорстко критикували Е. Мане, не розуміючи новацій художника, які пізніше підхопили його послідовники - художники-імпресіоністи. Шедеврами Е. Мане визнані "Лола з Валенсії" (1862), "Сніданок на траві" (1863), "Олімпія" (1863), "Флейтист" (1866), "Бар у Фолі-Бержер" (1882).

1. Порівняйте тематику, сюжети, техніку виконання живописних творів періоду романтизму з творами художників-реалістів (на матеріалі 1-2 репродукцій).

2. Поміркуйте, чому в музиці XIX ст. утвердився жанр опери.

Мистецький реалістичний рух у Росії отримав назву від Товариства пересувних (рос. *передвижных*) виставок (1863-1870), учасники якого намагалися зробити твори живопису доступними простому глядачеві. Художники-"передвижники" *Ілля Рєпін* (1844-1930), *Василь Суріков* (1848-1916), *Іван Крамської* (1837-1887), *Василь Перов* (1833-1882) в історичних, побутових, гостро політичних темах відтворювали життя людей, насичене рухом, пристрастями, створювали типові характери людей у типових обставинах.

І. Рєпін. Запорожці пишуть лист турецькому султанові. 1891

В. Перов. Трійка. 1866

І. Крамської. Христос у пустелі. 1872

Сцена з опери "Аїда" на сцені Львівського національного академічного театру опери та балету ім. Соломії Крушельницької

Видатні композитори-реалісти XIX ст. теж відтворювали реальне життя, тільки засобами музичного мистецтва. Вони розробляли історичні сюжети, зверталися до "вічних образів", використовували народні пісенні мотиви, втілювали людські почуття у звукових образах. Найяскравіше це втілювалося в жанрі опери, де музика поєднується з драматичною грою співаків-акторів. Італійський композитор *Джузеппе Верді* (1813-1901) є автором відомих опер "Травіата" (1853), "Аїда" (1870), "Отелло" (1887). Французький композитор *Шарль Гуно* (1818-1893) створював опери на сюжети відомих літературних шедеврів: "Фауст" (1859), "Ромео і Джульєтта" (1867). Твори Дж. Верді та Ш. Гуно складають золотий фонд світових оперних театрів.